



Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angelček“

Štev. 5.

V Ljubljani, 1. maja 1903.

Leto XXXIII.

Majniški Gospe.

Rožice cveto po polji,
S cvetjem okrašen je gaj;
Povrnila se je pomlad,
Ž njo veseli mesec maj.
Polj in gajev cvetje vse
Majniški Gospé cvete.

Kamorkoli le pogledaš,
Radost se povsod glasi;
Skozi prebujene gozde
Ptičev pesmica doni.
Vse stvari zdaj nad zemljo
Majniško slavé Gospó.

Po grmovju, po livadah,
Cvetke deklice beró,
Pred kapelico na vasi
Vence iz cvetic pletó.
Z njimi znamenje krasé
Majniško Gospo slavé.

Taras Vaziljev.



Pomlad.

Pomladno solnčece zasije,
In vsa priroda se vzbudi;
Iz zemlje cvetk nebroj priklje,
Grmiček vsak ozeleni.

Po drevju vetrič maje cvetje,
Bučelic roj glasno šumi,
O mraku drobnih ptičev petje
Iz gozda milo se glasi.

A skoro ptičji spev utihne,
Ko leto vroče se prične;
Poletni veter krepko dihne,
In cvetje pestro se ospe . . .

Tako mladost brezskrbna mine, —
Podoba nje, pomlad, si ti!
Ti vzbujaš v srcu mi spomine
Na blažene otroške dni.

Neralov.



Pomladni mrazovi.

V.

Roger in Jernejček sta bila sama doma. Gospodar se je bil zarano odpeljal z Jelico v Beljak po opravkih; stara dekla pa, ki je bila pravzaprav gospodinja pri vdovcu Morniku, je odšla v vas k svoji znanki.

Molčeči pomočnik je urno šival; kajti Mornik mu je zabičal, da mora še ta teden izvršiti obleko ložniškemu županu, ki je bil jako strog in natančen mož. Jernejček pa je krpal raztrgane hlače vaškega črevljarja Veselička.

Zunaj je sijalo gorko poletno solnce in nad zemljo je plaval truden mir

„Jernej, hodi mene kupiti cigarete!“ se je oglasil naenkrat Roger, ki je jako težko govoril slovenski jezik, „tu imeti deset krajcarjev, a pet pridejo nazaj.“

Deček je vzel hitro klobuk in stekel proti vasi. —

Na sredi Ložnice, ki šteje nekaj nad sto hiš, se dviguje ponosno županovo poslopje. — Župan Zevnik je bil obenem tudi kupec in njegovo blago je bilo znano dalečokrog po vaseh. Pri njem je služil Dolenčev Janez.

Ko je stopil Jernejček iz prodajalne, je naletel na svojega rojaka.

„Bog te živi!“ je pozdravil Janez mladega tovariša. „Kako pa kaj?“

„Bo že za silo“, je odvrnil Jernejček, „samo, ko bi tako dogočas ne bilo! Kako pa tebi?“

„Eh, meni se pa zdi tukaj vse tako neumno, da bom pobral še ta teden svoja šila in kopita in z največjimi koraki zbežal v Beljak, da me najhitreje vlak odnese domov. — Škrat ga vedi, kaj mi je pravzaprav! Jesti imam dosti, piti tudi; a pri vsem tem mi ne gre iz glave naša gorenjska stran, ki je že mesec dni nisem videl. — Kar šel bom, pa bo vse dobro!“

Po teh besedah je šel zlovoljen v hišo, a Jernejček je hitel domov. —

Na koncu vasi je stalo nekaj vaških paglavcev, ki so se pri Jernejčkovem prihodu začeli smejati in delati različne opazke o neumnem Kranjcu, ki nima toliko poguma, da bi se zlasal ž njimi. Jernejček se ni zmenil zanje, ampak je pospešil svoje korake.

Dečki pa so se spustili v krohot in marsikatera zabavljica je letela za njim. Toda bil je že predaleč, da bi jih bil mogel čuti — sicer mu je bilo pa tudi malo mar, kaj mislijo o njem taki paglavci, ki drugega ne vedó kot delati staršem jezo in krasti ljubemu Bogu zlati čas . . .

Toda dečki so kmalu pozabili na Jernejčka. Jeli so se posvetovati, kako bi najlepše preživeli ta lepi dan. Eden izmed njih je sprožil misel, naj bi vzeli svoje loke in pušice in šli v gozd streljat divjačino.

Z burnim krikom so vsprejeli ta predlog in se razkropili vsak na svoj dom iskat lokov in pušic, ki so jih bili skrili v varnih kotičkih —

Medtem pa je prispel Jernejček domov, kjer ga je že čakal Roger temnega obraza.

„Kje tako dolgo biti?“ je zarezal nad njim.

„Saj sem hitel, kolikor sem mogel“, jecljal je Jernejček ves preplašen.

„Daj cigarete!“ je zamomljal pomočnik, „in groš!“

Jernejček je segel zdaj v ta, zdaj v oni žep — a petice ni mogel najti nikjer. — Čudno! V ravno ta žep jo je bil dejal še v prodajalni, tega se natančno spominja. Ali kam je prešla? . . . Ah, morebiti jo je izgubil med potom, ko je tako hitro tekel? — Toda ne — izgubiti je ni mogel, je ni smel, kajti to bi bilo grozno! . . . Toda kje je? —

Ubogi deček je iskal ves obupan po žepih . . . Roger pa ga je gledal s sovražnimi očmi, v katerih je blestelo nekaj. Srd ali porogljivost, tega ni mogel Jernejček v tistih trenutkih dognati.

Pomočnik je vstal in deček se je stresel strahu.

„Fant, kje groš?“ je zarohnel nad njim in ga prijel za ramo.

Jernejčku so stopile solze v oči . . . Nehal je iskati, saj je bilo vse zaman! — Prišel je do prepričanja, da je izgubil petico in svest si je bil, da bo prišlo zdaj nekaj, kar je pričakoval že zdavnaj. Bil je popolnoma v oblasti sirovega človeka, ki ni poznal nobenega usmiljenja . . . Mrzel pot mu je stopil na čelo . . . Ah, ko bi bil vsaj gospodar doma, ali vsaj dekla, da bi ga branila pred temi zlobnimi rokami! Tako pa je bil sam in Roger stori lahko z njim, kar hoče, in nihče ne bo zvedel tega . . .

„Kje je groš?“ ponovi pomočnik in v tistem trenutku že začuti Jernejček njegovo mrzlo roko na svojem licu — — Po glavi mu je zašumelo in pred očmi mu je vstala neka svetloba, kot bi ga bilo obsijalo solnce, in vse se je zavrtilo pred njim . . .

„Ne vem, kam je prišel“, je zajokal na glas.

A Rogerja niso ganile ne besede ne solze. Srdito je stresel dečka in sikal:

„Bòs, bòs? — Ti ne vedeti . . . Le čakaj, ti . . . ti! — Kje je groš?“

Jernejček se je skušal izviti iz trdih pomočnikovih rok — a te so ga tiščale tako krepko, da ga je bolelo vse, vse . . . Misлил je, da ga popolnoma strè ta srditi Nemeč. Polastil se ga je neizrečen strah.

„Oh, pustite me, prosim, pustite me!“ je klical in trepetal po vsem životu. „Saj nisem zapravil petice, Bog mi je priča, da je nisem! . . . Izgubil sem jo na potu, verjemite mi, o, verjemite!“ . . .

A razjarjeni pomočnik si ni dal ničesar dopovedati. Proseči dečkov pogled ga je razljutil še bolj.

„Ti . . . ti, krokar! Ti . . . ti, vran!“ je renčal in stresal dečka za lase in ga suval s težko nogo.

Jernejček je uvidel, da je vse zaman, da je izgubljen . . . V glavi mu je šumelo vse in trudna slabost se ga je polastila tako, da ni mogel več stati na nogah. — Brez glasu je zdrknil na tla . . .

Hipoma se mu je zazdelo, da je stopila k njemu Minica. — Svojo gorko roko mu je položila na blede čelo in ga gledala tako veselo, tako prijazno . . . „Jernejček, pojdi z mano, greva tja gori!“ in pokazala je proti nebesom, a v tistem trenutku so zrastle Minici peroti, tako bele, tako krasne, da se več ni upal ozretj vanjo . . . Ne, ne! — Pa saj to ni Minica

— to je angel, ki je prišel ponj, da ga odpelje v večni raj! Ves blažen zapre oči — a naenkrat začuti na čelu mrzlo roko . . . in vzdrami se —

Nad njim se je sklanjal Roger, in njegov obraz je bil ves plašen; kajti obšel ga je bil že strah, kaj bo ž njim, če se ne vzdrami, ki ga je udaril v svoji jezi tako nesrečno po sencih.

Toda komaj je Jernejček odprl oči, že je izginil oni izraz strahu s pomočnikovega obraza, zlobno kakor prej upre svoj pogled v dečka.

„Vstani gori, če ne, ti zopet pomagati!“ mu zagrozi odurno.

Jernejček hitro spozna, kaj se je bilo ž njim zgodilo. V glavi mu je še vedno šumelo in po vsem telesu ga je bolelo tako, da se ni mogel dvigniti s tal.

A ko je začul pomočnikov osorni glas, se je zbal, da se ga Roger zopet ne loti. Napel je vse svoje moči — počasi je vstal in se z največjo težavo privlekel do bližnjega stola.

Roger je stopil k njemu in mu podal kupico vode; a na obrazu se mu je bralo, kako težko je storil to dobro delo.

Jernejček je hlastno spil bistro tekočino in malo mu je odleglo. Vendar se je še vedno tresel po vsem životu — bilo mu je pri srcu tako težko, tako bolno . . .

„A nikomur ne povedati!“ je grozil Roger, „drugače . . .“ in pokazal mu je svojo pest.

Deček se je stresel še bolj in komaj slišno zašepetal: „Nikomur . . .“

VI.

Roger je bil vesel, da se mu je izteklo vse brez slabih posledic; vendar ni maral kazati tega veselja na svojem obrazu. Toda v sirovem srcu ni začutil nikakšnega kesanja nad svojim nečloveškim dejanjem. Nasprotno — neka zadovoljnost ga je obšla, da je mogel vendar enkrat izliti vse svoje sovraštvo nad dečkom, katerega je črtil iz dna svoje duše. Zakaj? Tega menda niti sam ni vedel.

Jernejčku se je v nekolikih urah vrnila prejšnja moč, le glava ga je še vedno bolela in ves bled je bil.

Tiho je sedel na svojem stolu in šival . . . Da, preteklo je šele sedem dni, odkar je zapustil svoj dom in privadil se je nekoliko novim razmeram. Čutil je, da bo kmalu zadovoljen in srečen, zlasti, ko ravna gospodar ž njim tako prijazno. In Elica tudi. Vsako stvar mu pokaže in kramlja ž njim tako domače, kakor bi bila njegova sestra. — Kako hitro bi bežale ure, dnevi in leta, in on bi bil ves zadovoljen in vesel . . .

A danes mu je prišlo bridko spoznanje, da se je varal, grenko varal! — Moj Bog, ali je treba v njegovi bližini tega groznega človeka, ki nima srca? Ali je res zaslužil, da je ravnal tako živinsko ž njim?

Jernejček je mislil in mislil . . . Da je izgubil petico, ali je bil on kriv? Saj se spominja, da jo je dobro spravil v žep — — Ne, ne! On ne more pomagati, če mu je padla iz žepa, ko je hitel nazaj, da ne bi prišel pre-

pozno in s tem razjezil brezsrčnega pomočnika . . . Ne, ni kriv! — In za ta pogrešek tolika kazen, njemu, ki je nedolžen, popolnoma nedolžen! Ah, kaj bo še le prihodnje dni! . . .

Jernejčka se je polastil nanovo strah pred življenjem, ki ga čaka pri Rogerju. — A kaj naj stori, da bi ušel njegovim pestem? Naj pové vse mojstru? Ne, ne — to bi bilo še huje! Prepričan je, da ga razsrjeni pomočnik ubije, — drugega ne pričakuje od njega. — Ne, mojstru ne sme ničesar povedati! . . . Naj ostane v takem življenju, polnem straha, polnem trpljenja? Tudi tega ne more . . . A kaj mu še preostaje?

Deček je nehal šivati; kajti roke so mu zdrknile na kolena. Njegove oči so splavale daleč, daleč proti zahodu k temnim goram, kojih vrhovi so mehko žareli v zlatih solnčnih žarkih . . . Zazdelo se mu je, da tam gori drhti nekaj, in zazdelo se mu je, da je to roka, ki mu miga k sebi, ki ga vabi k sebi . . . A po kaj naj gre tja gori? Vse je tako temno, tako zapuščeno med gostimi lesovi, kjer se sprehaja le kaka divja žival brezskrbno po gošči . . .

Da bi stopil na tiste vrhove, kamor ga vabijo solnčni žarki, kaj bi videl? Nad njim bi se razpenjalo jasno nebo, krog njega bi se igrali srebrni žarki kakor tu — vse kakor tu . . . Toda ne — pod sabo bi videl znano dolino in v znani dolini ljubo rodno vas in hišo, po kateri tako hrepeni! — Da, da, vse to bi videl — zrl bi na beli potok, na zelene travnike, zrl bi na sive snežnike, na rodno vas in vse bi pozabil. — Le dom bi mu plaval pred očmi in ga klical, klical: „Pridi! . . . pridi!“ . . .

S hrepenečim očesom je strmел deček na daljne planine in v srcu mu je vstalo neko neznano, sladko čuvstvo . . . Krog temnih vrhov so še vedno trepetali solnčni žarki in mu migali hitreje, vedno hitreje — — Jernejček je začutil, da mu vstaja v duši nekaj, ki raste, vedno bolj raste, in zazdelo se mu je, da čuti globoko v srcu glas: „Domov . . . domov!“ . . .

Njegove žalostne oči so zažarele in na bleda lica mu je legla lahna rdečica. V srcu mu je vedno bolj rastel tisti glas, ki se je naposled izpremenil v radostno melodijo: „Domov . . . domov!“ . . .

Jernejček je spet nemirno prijel šivanko in še nemirneje šival. A doli globoko v srcu je še vedno čutil tisti glas in njegove ustne so ponavljale tiste besede: „Domov . . . domov!“ . . .

* * *

Popoldne se je vrnil Mornik z Elico iz Beljaka.

Mala deklica je bila pri taki volji kot še nikdar. Ves njen obraz se je svetil od veselja, ko je priletela k Jernejčku in mu začela pripovedovati o vsem, kar je videla v mestu. Dasi ni bila danes prvič tam, se ji je vendar zdelo vse kakor novo.

„Oh, no, Nejček, prinesla sem tudi tebi nekaj!“ je prekinila naenkrat svoje pripovedovanje in stekla k mizi in razvila zavojček, ki ga je prinesla s sabo iz Beljaka.

Jernejček je radoveden stopil za njo. Nehöté se je moral smehljati deklici, ki je z veliko vnemo iskala po zavojčku. Naposled je vendar našla, kar je iskala.

Deček je zagledal lično knjižico in bral na njej napis: „Nedolžnim srcem.“ Radoveden je začel listati po nji — in naproti so se mu smehljali mladi obrazi, polni sreče, polni nedolžnosti . . .

„Oh, kako je to krasno!“ je vzkliknil ves radosten.

„Kajneda?“ se je nasmehljala Elica. „In to je tvoje. — Veš, papa so mi dali dve kroni in mi rekli, naj kupim, kar mi najbolj ugaja. Ko sva bila v knjigarni, sem videla to knjigo in sem dejala: „Nejčkova naj bo, da bo tudi vesel, kakor sem jaz.“ Papa so me pobožali in rekli: „Elica, prav, da si usmiljena do sirot!“

V tem je stopil k njima Mornik in ko je zagledal blede Jernejčkov obraz, ga je vprašal skrbno:

„Ali si bolan, Jernejček? — Ali ti je tako dolgčas pri nas?“

Za hip je prešinila dečka misel: Kaj, ko bi povedal vse? Potem bi bilo morebiti vse dobro . . . Toda ozrl se je na Rogerja in ta ga je gledal žugajoče, srdito — in dobra misel je zopet izginila.

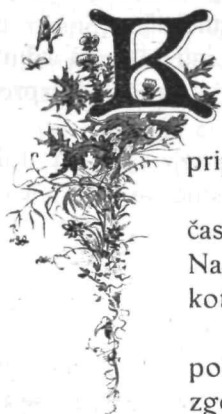
„Ne . . . gospod, nisem bolan“, je odgovoril počasi; a bilo mu je tako težko, da bi se bil najrajše razjokal.

Toda izkušeni gospodar je takoj spoznal, da nekaj dečka teži; sklenil je, natančno ga opazovati . . .

(Dalje prih.)



Majnikov prihod.



Krasni zadnji dan aprila se je končaval še z lepšim večerom. Po zahodni polovici neba se je bila razlila večerna zarja, zadnji pozdravi zahajajočega solnca. Večer je bil zares krasen. Slovesen čut je objemal vso naravo, saj se je pripravljala na vzprejem majnika.

Pastir je žvižgal za čredo in trobil na rog stopaje počasno domov, a nikoli mu ni rog tako slovesno pel kot danes. Nagajivi telički niso bili še nikdar tako, rekel bi, razposajeni kot danes; menda so tudi čutili prihod majnika.

Lahen vetrec je pihljaj sem od vzhoda proti zahodu, poljubil vso naravo in ji naznanjal, da pride drugo jutro zgodaj — majnik.

Tihi mrak je objel zemljo, vse je spalo na videz, v resnici se je pa pripravljalo vse na vzprejem majnika.

Tam ob cesti je stal velik grm. Tamnotri je prenočevalo vsako noč neštevilno ptičkov. Druge dni so prav zgodaj pospali, a danes so kričali in peli še tudi v mrak, saj so imeli pevci zadnjo izkušnjo za vzprejem majnika.

Vsi so se bili že popoldne, ko je solnce najbolj pripekalo, lepo skopali pri potoku in zdaj so si morali urejevati še pernate suknjice. Temu so se bile perutnice kaj razkuzmale, onemu je bilo perje na glavi v neredu, tretjemu spet kaj družega. In to je bilo treba vse popraviti, da bi šli zjutraj kolikormogoče dostojno napravljeni pred prihajajoči majnik.

Druge noči so bile ponavadi mirne, danes pa slišiš tupatam vedno kak: živ, ci, ali kaj podobnega. Drobni pevci komaj čakajo, da napoči zora, in zapojó najlepšo jutranjico v pozdrav majniku.

Vsi so bili že pripravljeni, vsi so čakali nestrpno zore. Še enkrat so se pogledali v zrcalu jutranje rose in drug drugemu še popravili to in ono, pa čakali majnika . . .

Na vrtu za hišo so rastle lepe cvetke, ki so komaj dobro vzcvete. Vsak večer so zaprle skrbno čašice in uspravale tako nežni cvet. Danes se pa niso mogle ločiti od zahajajočega solnca. Zadnje žarke so hotele še vsrkati, da, še celo one, ki so jih obsevali odbijajoč se od stene, celo te so hotele imeti.

Mrak je bil že legel na zemljo, one so pa le še uživale sveži večerni zrak. Dolgo niso hotele zapreti svojih čašic, kot bi se bale, da ne bi zaspale in zamudile — majnika. Slednjič so se zaprle v svoje celice, kot bi spale, a niso spale. O, saj so imele toliko posla! Nadležni metulji so jim ropali ves dan nežni kras, sladki med in jim tako poškovali nežne laske. Take si niso upale stopiti pred kralja mesecev. Vse to so morale poravnati in popraviti za vsprejem majnika. Oblekle so najlepša oblačilca in čakale slovesnega trenutka.

In gozd, ki je včasih ponoči tako miren, ki je vedno, rekel bi, mrtev, če utihnejo drobni pevci, tudi on je bil nocoj ves drugačen. Njegovi prebivalci: kosmatinec, volk, lisica, in drugi so se pripravljali vsi na prihod majnika.

Čujte! Kosmatinec, ki se ni celo leto že obril, se je nocoj postrigel in obril, da bi ga ne bilo sram stopiti s tetko lisico v par. In zaspani zajec je bil nocoj tako čuječ, da ni zatisnil ni trenutka očesa. Hm, če bi zaspal!

In polh, ki prespi vso zimo, ni nocoj prav nič spal. Kako neki? Če bi zamudil?

Celo sove, ki ropajo vsako noč, niso ropale nocoj prav nič. Nocojšnja noč je bila za nje sveta.

Tako so se pripravljale živali in narava za vzprejem majnika.

In človek? Je-li ta pozabil na majnik? O ne! Tonček je nabiral radostno ves dan cvetke, izbiral je najlepše in jih vil v šopke. In s šopki je okrasil doma Marijin oltarček. S podobe doli ga je pa gledala Mati božja tako lepo, tako prijazno! Tonček je bil ves vesel, zadovoljen, srečen . . .

Ko je bilo vse tako pripravljeno, zapel je še petelin, ki ni skoro celo noč nič spal. Lahen veterc je potegnul sem od vzhoda proti zahodu, poljubil naravo in naznanil bližnji majnikov prihod.

V zvoniku je zapel veliki zvon slovesno „Ave“, nebo je na vzhodu zažarelo, zbor nebrojnih pevcev je zapel najlepšo jutranjico, najlepši pozdrav, solnce je priplulo na obzorje, v deželo se je pa pripeljal tako lepo, tako slovesno cvetoči majnik.

Žalko.



To bo gledal . . . !



Mladi Maklen je moral, kakor toliko drugih, v Ameriko, da si opomore. Izprva je večkrat pisal domov, pošiljal pozdrave ženi, otrokom in očetu, tudi kak denar je prišel iz Amerike v Maklenovo hišo, potem je pa kar utihnil. Več ko pol leta že ni dal glasu o sebi. Doma jih je jelo skrbeti, kaj bi se mu bilo primerilo; začeli so naročati pri drugih hišah, pri katerih so tudi imeli svojce v Ameriki, naj pišejo, kaj je z Maklenom, pa dobili so odgovor, da se je premaknil nekam daleč drugam, drugega pa ni povedalo nobeno pismo.

Vesela velikanoč je bila zato pri Maklenovih pusta . . . Vsi so bili v nedeljo doma, in otrokom se še pirihe sekati ni ljubilo. Kako neki, ko so se mati in stari oče tako klaverno držali! Toda velikonočni ponedeljek, ta je bil pa drugačen.

Zjutraj je bila sosedova Samijarjeva Franca v Šmartnem pri sv. maši, ker so imeli doma samo eno duhovno opravilo. Iz cerkve grede sta šla za njo dva možaka. Začetkoma se ni zmenila, kaj govorita, potem je pa začela vleči na uho, zakaj zdelo se ji je, da se pomenkujeta o važnih rečeh.

„Tako, sinoči si torej prišel?“

„Osem je bila že proč, pa sem dejal — seveda ves truden in zdelan sem že bil daljnje vožnje, kaj bom po noči hodil, pa sem raje prenočil pri teti.“

„Trav si storil. Ni nič varno tako-le z denarjem hoditi po temi. Ali si veliko prinesel?“

„Hvala Bogu, bo že, bo že. Dolgove bom lahko vse poplačal, pa bo še ostalo za kako silo in potrebo. E, pa sem tudi delal in trpel kot črna živina!“

„Verjamem, verjamem. No, si boš pa doma odpočil. Ali greš kar naravnost?“

„Ne. Na pošti se bom še oglasil, tam bom dvignil še nekaj denarja: vsega nisem hotel nositi pri sebi. Popoldne enkrat jih bom prav iznenadil. Veš, nisem nič pisal.“

To te bodo veseli!“

„Upam da, če so le vsi zdravi?“

„Kolikor jaz vem, so. No, pa z Bogom, Naklen, moja pot gre tu v stran.“

„Z Bogom, Luka! Saj se še večkrat vidiva odslej!“

Samuelson's Planter, No. 10, is a photograph showing a scene in the Maine...



Samijarjeva Franca, ki je ves ta pogovor slišala, tekla je brž Maklenovim povedat, kaj bo popoldne. Pa skoro ji niso hoteli verjeti.

„Pa da ni nič pisal!“ otresal je z glavo stari Maklen.

„Pa res!“ dejala je gospodinja, „a mogoče je pa le!“

„I, sama sem ga videla in slišala,“ zatrjevala je Franca že nevoljna, da so tako maloverni, „boste videli, no.“

Vsa Maklenova hiša je bila vznemirjena. Ali bi mu šli na pošto naproti, ali bi kaj jedi pripravili, ali kaj bi — vse bi bilo dobro, pa zopet nič ni bilo prav ...

Tu pa pride Samijarjev Jaka, ki ni imel v glavi slame, k Maklenovim s svojimi harmonikami ter jim dá ta-le svēt:

„Vaš Tone misli, kako vas bo iznenadil; pa mi bomo njega še bolj. Oče, midva pojdeva do Križajevega hrasta in tam ga bova počakala in pozdravila, kakor se gre. To bo gledal!“

„Oh, pa res, ja res!“ bili so vsi zadovoljni.

In kar je Samijarjev Jaka nasvetoval, to sta s starim Maklenom tudi imenitno izpeljala.

Ko je popoldne kmalu po litanijah mladi Maklen stopal po znani poti proti domu, ter se prikazal izza ovinka že blizu Križajevega hrasta, nategne Jaka harmonike ter pozdravi Amerikanca. To so mu šla usta na smeh, staremu Maklenu pa tudi, ki je prinesel sinu v torbici pirihov! In Tone se je moral tudi smejati in smejalo se je vse pri Maklenovih ...

Kajtimar.



Narava.

Po drevesih pevci
Se vzbudili so,
Po livadah zvončki
Zazvonili so.

Pesmi pomladanje
Kroginkrog doné,
Sreče in veselja
Trepeta srce.

Sreče in veselja
Trepeta srce,
Z mlado mu naravo
Misli se mlade ...

Gradiški.



Na polju.

Na polju solnce sije,
Na polju je pomlad,
Spet tisoč cvetok klije,
Obeta drevje sad.

Osulo se bo drevje,
Zatrli bo cvetke miraz,
In vila bo vejevje
Spet vihra zimski čas.

Cveteča v igred tvoja
Minila bode slej,
Že zdaj za stara svoja
Ti leta skrb imej!

Gradiški.



Pomladno jutro.

Solnce zopet izza gore
Na nebo je vzplavalo,
Vse v življenje je vzbudilo,
Kar je v noči spavalo.

Po poljani rosne cvetke
K nebu glave dvigajo,
Okrog njih bučele pridne
Neprestano švigajo.

Skozi razsvetljene gozde
Lahni vetri vejejo
In hlađijo čela kmetom,
Ki na polju sejejo.

Taras Vaziljev.



Na nebu . . .

Po sinjem nebu bleđa
Luna pluje
In zvezdice srebrne
Povprašuje:

Kdo pisane je vzbudil
Cvetke male,
Ki pod odejo snežno
Prej so spale? "

„Iz spanja solnce zemljo
Je vzbudilo,
Ker z mlado jo močjo je
Poljubilo.“ — —

„Povejte mi, povejte,
Oj sestrice,
Kdo s cvetjem je olupšal
Zemlji lice? "

Med sabo tiho zvezde
Si kramljajo
In na uho to luni
Šepetajo:

Pa bleđa luna milo
Plaka, tarna,
Ker v žarkih ni kot solnce
Vročā, žarna.

Pač rada kaj bi zemlji
Podelila,
In z nočno novo haljo
Jo ovila.

A hitro žaljno lice
Ji zjasni se,
Ko z milim spevom slavec
Oglasi se.

Gradiški.

Rmetičeva prošnja.

Le vij se, moj škrjanček,
Nad rodovitno polje
In z manoj pesni pevaj
In bodi dobre volje.

Le hvali, drađa ptička,
Boža, ki je nad nami,
Ki milostno obdarja
Nas s polnimi rokami.

Stoterno ga zahvali
Se ti za vse dobrote,
S katerimi obsipa
Ubože nas sirote!

Taras Vaziljev.



Ptičja prošnja.

Na okno ptička sela je
In pesemco zapela je:
„Oj daleč tamkaj za goro
Tako nebeško je lepo!
Tam večno sije le pomlad,
Zori na drevju vedno sad.
Tam dobri bivajo ljudje,
Ki v miru ptičke nas pusté:
Nastav nam ne nastavljaajo,
Od hiš nas ne odpravljajo,
Tam gnezd nam ne razdirajo,
Mladičev ne pobirajo.
Prekrasno tam se meni zdi
Le ene sreče tamkaj ni:

Tu ljubi je domači kraj,
Ki ga ne zabim vekomaj.
V domači kraj vse vabi me,
Vse kliče mi: Ne zabi me!
Ko zima odbeži od nas,
Pomladni spet nastopi čas,
Nad snežne dvignem se goré
In v kraje rodne spem zemljé.
Oj dragi otročiči vi,
Ne delajte nam več skrbi,
Ko bodemo gnezdili tod,
In vzgajali svoj mladi rod.“

Taras Vasiljev.



Pod skalico.

Pod skalico martinček
Pomladi se je grel,
Pa mimo petelinček
S kokoško je prišel.

Martinček z repkom švigne,
Pod skalico zbeži,
Petelin se ustraši,
In v veje brž zleti.

A putka se zasmije,
In deje mu tako:
„No, varih tak, kot ti si,
Nas čuval bo slabó!“

Gradiški.



Deček in ptiček.

„Počakaj, oj ptiček,
Malo postoj,
Veseli pomladni
Spev mi zapoj!“

„Prepevati časa,
Deček, zdaj ni,
Ker gnezdece plesti
Se mi mudi.

Ko v gnezdecu mlade
Bodem imel,
Tokrat ti, oj deček,
Bodem rad pel.

Gradiški.



Pomladne sanje.

„Hej, vi očka, danes v gori
Prvič čul sem kučavico;
Sreča to je, da imel sem
U žepu belo desetico . . .

Bom si kupil dva konjiča,
Dva konjiča, čila vranca,
Hi ne bodeta se bala
Ne doline in ne klanca.

Ne-li, očka, zdaj nikdar mi
Ne bo manjkalo denarja;
Haj, bogat bom, bogatejši,
Hot je svetli dvor cesarja.

Semintja se bom prevažal,
Tjainsem po svetu širnem . . .
Prav lepo življenje tako
U tem bogastvu neizmernem . . .“

Tamkaj v gori, črni gori,
Bodem kupil lep gradič si,
Pa življenje v tihem gaju
Uravnal bom kakor ptič si . . .

Zasmejali so se očka,
Pa so tlesknili z rokami;
Gledali smeje so sinka,
Majali molče z ramami . . .

Strninski.



Siromakova pomlad.

Prišla evetna
Je pomlad nazaj,
Prosit moram
Spet iz kraja v kraj.

Bog naj stokrat
Vam poplača to,
Ta kotiček
Gorki za pečjo.

Celo zimo
Sem se grel pri vas,
Da me zgrudil
Veter ni in mraz.

Ah, za kruhom
Iti moram spet,
Iti daleč
Daleč v tuji svet.

Gradiški.



Časov beg.

Vnovič gozdi zelenijo,
V njih življenje se budi,
Vanje ptice spet hitijo
Z južnih miljenih strani.

Vse poljane posejane
Z mladim cvetjem so sedaj;
Več se ne bojimo slane,
Saj je tukaj rajski maj.

Veter okrog drevja veje,
Z mladim listjem se igra,
Solnce greje nas topleje,
Saj pomlad je spet prišla.

Toda bežno to je cvetje,
Kmalu dozorel bo sad;
Prišlo vroče bo poletje,
Rajska pa odšla pomlad.

Tudi naša mlada leta
Hitro odbeže od nas;
Pazimo, da ne brez cveta,
Da bo srečen žetve žas!

Taras Vaziljev.



Bolnik.

Zagostolel je drobni škrjanec,
Pa se je dvignil pod sinje nebo,
Gori iz proste, svobodne višine
Pisano zrl je pod sabo zemljo.

Bolniku zapel mi je pesem o ajdi,
Pa je zapel, kak poganja klas...
Pa je odpel, in izviška se spustil
Doli na polje, za tiho vas.

Slišal sem pevca, in v prsih vskipele
Spet so po dolgem mi času želje:
Sveža narava pred mano se smeje,
Ah, ko bi mogel iz celice té!

Strninski.



Pomladni upi.

Šumijo, šumijo bučele,
Iz panjev po rožah hite;
Pa starček po njih se ozira,
Premišlja in to-le si de:

„Ko vrne jesen se bogata,
Pridelek medeni prodam,
Pa zimsko si kupim obleko,
Kot ima le cesar jo sam.“

A ko je jesen se vrnila,
Š seboj ga odnesta je smrt.
Za novee pa mesto obleke —
Mrtvaški kupili so prt...

Taras Vasiljev.



Vesne ni...!

Vesna k nam se vrača spet,
Ž njo radost ljudem;
Jaz sem pa za širni svet
Gluh postal in nem.

Cvet za cvetom iz zemlje
Klije spet na dan,
Moje mora pa srce
Spati več en san...

Slavko Slavič.



Naš ded.

Vesna vrača se zelena
Spet iz tujih deželâ,
S cvetjem mladim okrašena
Kot poslanka iz nebâ.

Ded prižigajo si pipo,
Devajo jo med zobé,
Pa na klopi tam pod lipo,
Zbrani deci govoré:

V zraku ptice lahkokrile
S pevanjem jo veselé,
Ž njo so hkrati se vrnile,
Pa si gnezdece gradé.

„Mnogo Bog mi je podelil
Tu na zemlji lepih dni,
A najbolj sem se veselil
Vselej pómladi, kot vi.

Cvet zvedâv iz zemlje gleda,
Če je že vstajenja čas,
Komaj, komaj se zaveda,
Kaj je led in nočni mráz.

Toda leta so minila,
Kakor bodo tudi vam;
A pazimo, da vrnila
Večna pomlad bo se nam.“

Drugi dan je ded obležal
V postelji — in ni več vstal;
Predno dan je bil odbežal,
Že v Gospodu je zaspal.

Gradiški.



Starček.

Iz sobe tihe sključen starček
Na pomladansko polje zre,
Kjer žito iz zemlje poganja,
Kjer cvet pri cvetu že cvete.

„O da bi vendar upi moji
Ozeleneli še kedaj,
Da radost bi se povrnila
In cvetje mladih dni nazaj!“

Čez dneve tri pa zakopali
So starčka trudnega v zemljó,
A dušo angeli nebeški
Odnegli so tjagor v nebo . . .

Taras Vasiljev.



Pomladnemu solncu.

O solnee ti nebeško,
Ki ploveš na zapad,
Sem v sobo mojo tiho
Posij mi še enkrat!

Mogoče, da se zreva
Poslednjikrat sedaj;
Jaz šel bom tja, odkoder
Me več ne bo nazaj.

Ti staro pot hódilo
Še mnogo bodeš let,
A mene pa že kliče
Gospod na oni svet!

V. Žiróv.



Zadnji pomladi.

Zunaj vstaja pomlad mila,
Meni v srce pada mraz,
Rože barvajo si krila,
Meni pa bleđi obraz.

Tvoje rože, mlade rože
V vence mi povijejo,
Z venci pa gomilo mojo
Čezinčez pokrijejo . . .

Iz dobrove sladki glasi
S sápicami plavajo ;
V mojem srcu vzdihni tožni
Ž njimi se srečavajo.

Tvoje pesmi, sladke pesmi,
Bodo se oglašale,
Ko po njih ta nema usta
Več ne bodo vprašale . . .

Znanka zorna, pomlad mila,
Kaj prinašaš meni, kaj?
Ah, vse tvoje lepe dáre
Rada dajem ti nazaj.

Pa le cveti pomlad mila,
Cvetja ti na grob mi daj,
S pesmijo pa dušo mojo
Spremljaj med krlatce v raj!

M. Posavska.



Cvet in sad.

Ko v pomladi divni bujno se razsiplje
Po vesoljnem stvarstvu nežni rožni cvet,
V prsih rádoti močno srce utriplje,
Ker je v krasen raj prestvarjen širni svet.
Cvet pa, ki nam ga rodila je pomlad,
Ta klije in prospeva, lep prinaša sad.

Tako tudi mož, ki celo mu življenje
Neprestano znojni, delavni je dan,
V srcu se raduje, zabi vse trpljenje,
Kadar vidi, da njegov ni trud zaman :
Da boreč pred Bogom in človeštvom boj
Zaslug priboril si je delež časten svoj.

M. Zemljič.



Pomlad na grobovih.

Usi zeleni so grobovi,
Pomlad jih je okrasila ;
Hjer je bilo prej vse velo,
Trava je zelena vzklila.

In med travo modre cvetke
Čašice nazdol molijo ;
Meni pa se zdi, da čaše
Te zvonijo, govorijo :

„Har kedaj je v smrt zaspalo,
Žopet bode se vzbudilo ;
Hjer nemila smrt zdaj vlada,
Enkrat bo življenje klilo !“

Taras Vaziljev.



Vaškega vrabca sreče in nesreče.



1.

udovito lepo je zasijala pomlad. Lep, solnčen dan je vzbudil vso vas. Po vasi je tekel potok, ki se je nabral pod gozdom iz zadnjega raztajanega ledu in pobral s seboj tudi zadnje sledove še neskopnelega snega. Pri hišah so se prvič od jeseni tuintam odprla okna. Ljudje so prilezli iz hiš, s streh pa je zdrčal zadnji sneg pod kap . . .

Popoldne je bilo že toplo. Celo nadušljivi in bolehní starci so prilezli na dan. Ob potoku na vasi pa je kar mrgolelo otrok. Solnce je sijalo z bliščečim sijajem in lilo s svojimi žarki novo življenje v prirodo.

Na strehi Kajžarjeve kočé je zapel vrabec in poskakal nekolikokrat po slemenu strehe. Tudi on je začutil to novo življenje in s strehe je dobro videl oživljeno, veselo vas. Zato je zapel tako veselo:

„Či — či — fi!“ . . .

Kdo ga je pač razumel? Nihče. Saj ga tudi ni nihče poslušal. A tud on se ni mnogo menil za to; najedel se je danes — gotovo zadnjič — pri sosedovem petelinu in dalje se ni brigal za nič, prav za nič.

Vrabec se je vsedel na prekljo, ki je molela iz strehe in se zagledal na vas. Huda je bila zima — sam Bog, da je minila. Odkar je prvič zapal sneg — ni ga bilo več toplega dne. Je posijalo solnce izza dolenjskih gričev — pa kaj hoče? Mraz se ne méni za solnce . . . Trda je predla vrabcem. Ni gorkega dne, ni polne njive. Dobil se je še tupatam podstrešek, da ni bilo treba sedeti na samem snegu, a lepíh zrnč ni bilo mnogo. A mnogo hudega je zadelo našega vrabca to zimo. Ko je posedel na tísti preklji tega pomladnjega dne — vse mu je prišlo nazaj v spomin.

Takoj izpočetka je bil prav hud mraz. Nekoč je spal na kajžarjevi izbi in zjutraj — kdo je ležal na tleh? vrabčevka. Bila je to ravnotista vrabčevka, s katero je v veliki sreči in z velikim zadovoljstvom gnezdil poleti na kajžarjevi izbi, kajti izpeljala sta brez večje nesreče štiri mladiče — zale vrabiče, ki so bili na jesen že ponos vse družine, kar jih je bilo v Lesji vasi . . . Edino, kar je bilo še spomina vredno, je bilo to, da je nekoč huda burja privzdignila in odnesla s seboj cel čop slame ravno iznad njegovega gnezda, kar je pa on sam popravil vsaj deloma že drugi dan, deloma pa je popravil gospodar, kajžar Maselj . . . Tisto jutro je torej zmrznila vrabčevka. Mraz jo je vzel . . . Kaj se hoče? Zima je huda gospodarica. Drugo jutro je videl vrabec, kako je kajžarjev Vanče s svojim prijateljem pokopal zmrzlo vrabčevko v gredi prav poleg hruške v sneg . . . Par dni je žaloval on in sedel skoraj neprestano pod podstreškom. Ljubilo se mu ni nikamor. A nazadnje se je oglasil nenasitni želodec. Sneg je ležal kroginkrog, pod kozolci se je moglo dobiti le malo, saj so kure in vrabci že skoraj do zrna vse prebrskali jeseni . . . Pa še nekaj. Dobilí so mnogo gostov. Poleti in jeseni so bili še sami, nisi ga videl skoraj družega ptiča v vasi. A zdaj

„Vrtčeva“ priloga k 5. številu I. 1903.

so prišli vsi iz gozda v vas. Lakot jih je prignala. Po vseh drevesih so sedeli: strnadi, ščinkovci, sinice, tašice, vmes pa še vrane, srake, in kdo ve, kdo še vse . . . Bila jih je polna pot. Za vsakim vozom so se spuščali in se stegli skoraj za vsako zrno. Drugače so pa klaverno in pobito sedeli na sneženih vejah . . . Pravzaprav so vsi vrabci opravičeno godrnjali:

„Kaj so prišli?“ „Še nam gre trda!“ In skakali so po strehah, kot bi hoteli reči: tu smo mi doma, tu smo mi gospodarji . . .

Pa kaj še hoče? Revez, daj revežu . . . In pustili so jih, samo včasih na cesti so se spopadli in se potem razleteli z glasnim vriščem. Tako je bilo življenje v vasi po zimi. Posedali so po drevju, skakali po cesti in iskali zrn.

Takrat se je pa na najbližjem drevesu Masljeve koče pokazala čudna naprava. Bilo je vse — mora se reči — prav lepo napravljeno. Tudi bučine peške so ležale po dnu. Ej, naš vrabec je dobro videl, da je past — in že drugo jutro je bila past zaprta in v nji sinica . . .

„Ej, nas vrabcev ne ujemó“, mislil si je vrabec, ko je videl, kako nese Vanče ujeto sinico v hišo. Tisti dan ni bilo dopoldne nobenega ptiča več na tistem drevesu, in vrabec je premišljal pod podstreškom zanjke in pasti lakomnih ljudi . . .

„Pozna se, da smo mi vrabci izkušeni in izvedeni. Ti pohostniki so nevedneži, takoj se dadó ujeti. Ej, vrabca ne ujameš!“ mislil si je naš debeloglavec.

Nekaj umnega hkrati si je izmislil takrat. Čemu pretepavati se za zrna na cesti, ko je zrn malo, a ptičev mnogo? Videl je, da vsak dan ob osmih zjutraj in ob štirih popoldne nasiplje sosedu kuretnini. Tja se je pomešal nekega jutra. Nevarno je bilo sicer, ker bi ga bili lahko zaprli, če bi ne bil pazen . . . A kaj si vse vrabec ne upa, in sreča mu je mila. Petelin je bil sicer z nepovabljenim gostom jako nezadovoljen, kokotal je neprestano in hotel vedno tam jesti, kjer vrabec.

„Kot da nima na svojem mestu zadosti“, sikal je vrabec in se nejevoljno umikal . . . No, najedel se je vendarle. Gospodinja ga ni podila, in tudi kure niso imele nič zoper njega. Ko bi le petelin ne bil tako siten . . .

In tako se mu je dobro godilo. Drugi si niso upali v tako nevarnost, a on je imel že izkušnje. Nekoč bi ga bilo pa vendarle skoraj speljalo na led . . . Na skednju je stala reta, polpoveznjena. Nič sumljivega ni bilo pri njej videti; slonela je na precej visokem klinu in s tistim klinom je bil v zvezi motvoz, ki je peljal nekam a kdovekám . . . Pod reto je bilo nasuto žito. Vrabci so obletavali dolgo to novoizmišljeno past, pobrali so zrna, ki so ležala izven rete in se ogibali vsega, kar bi bilo sumljivo . . . A ker je stala reta pri miru, postajali so bolj in bolj predrzni in z glasnim čvickanjem letali pod reto po zrna . . . Glad je hud učitelj . . . Kar se zgane motvoz, klin izpodleti, reta se povezne — vrabci pa pod streho. Izza skednja pa sta se priplazila sosedov Nejče in Andrejče in se premišljeno bližala reti . . . Ogledata vse — a glej — nič nista ujela.

„Ej, vrabca ne ujameš“, razmislil je naš vrabec, ki je sedel ravno nad dečkoma in si zadovoljno brisal kljun ob bruno.

Še nekoč bi se bil skoraj ujel. Sosega je v veži nasula kuram. Bilo je zjutraj. Nekaj vrabcev se je brž pridružilo domači družini in so jeli pobirati zrna . . . Pok — in vežna vrata so se zaprla . . . A vrabče je bilo urno. Zaletel se je v okno, a odletel od trdega stekla nazaj. Skoraj je bil izgubljen. Kar zapazi vrata in smuk — pa je bil pod streho, od tam pa skozi okno zopet na Kajžarjevo streho. Tovarišev, ki jih je videl takrat seboj v veži, ni videl nikdar več . . . Slišalo se je, da jih je skopi sosed nekaj časa redil v hiši, potem pa jih je oskubel in snedel. Enega pa so baje otroci zadušili.

Vrabca je kar izpreletelo, ko je to čul . . . „Večna nevarnost“, mislil si je, „a pravega vrabca vendar ne ujameš.“

II.

In zdaj je zasijala pomlad. Solnce se je zmagovito bližalo goram zahodnega neba in za njim je zdihnila vsa priroda . . . Vrabec na strehi se je nekako vzbudil iz svojih zimskih misli, poskakal trikrat po slemenu, potem pa sfrčal skozi lino pod streho — spat . . . Vas se je pomirila, in vse je spalo v sladki nadi na nov prihodnji pomladanski dan. Sicer so bile vse strehe v vasi slamnate in nikjer ni bilo brez vrabcev; vendar jim je bila najbolj priljubljena kočja kajžarja Maslja. Potomec najstarejših rodov in te strehe je bil pa naš vrabec . . . Doživel je že drugo pomlad. Nekateri-krat se je jezil hišni gospodar, kajžar Maselj, nad vrabci.

„Nesrečna vrabčja zalega“, robantil je, ko je gledal luknje v strehi; „vso streho mi razkopljejo, da mi potem teče na strop. Pa ravno k meni pride vse; k Brenclju pa ne gre nihče, ko je bogat . . .“ Tako in enako se je jezil, nazadnje pa vselej molčé odšel v hišo. Menda mu je prišlo na misel, da revež daj revežu, saj bogatin še sebi ne privoščiči, nikari še, da bi dal vrabcu . . .

Lepa pomlad je zasijala. Gozdni ptiči so izginili iz vasi in odleteli v gozd. Iz ptujih krajev so se vračale selivke nazaj, vaški zvonik je bil dan na dan napolnjen z različnimi jatami ptic, kmetje so odhajali na polje, in pomlad se je zasmejala povsod . . .

A je, kakor pravijo: tudi april ima rep zavit. Zaveli so vetrovi, privela je burja in prinesla snega . . . Smrt je pala na vse, kar je doslej vzcveto.

„Slabo znamenje“, mislil si je vrabec in pobegnil je pod podstrešek.

Par dni je držal mraz. Največ so prestale selivke. Nevajene mraza iskale so toplega zavetja, a ni ga bilo nikjer . . . One se niso upale pod streho kot vrabec. Približale so se le strahoma vasi in iskale pod kozolci živeža. Vsako noč jih je več zmrznilo. Drozdi in brinjevke so največ prestali. Vrabec je pa premišljal njih usodo in si mislil:

„E, še je boljše za vrabca . . .“

Drugi dan je pa videl nekaj groznega. Na oboju velikega kozolca se je bil vsedel. Kaj to? . . . Tam pri lini žimna zanjka in na deščici zrna . . . Sicer so bila prav vabljava tista zrna — posebno za lačen želodec . . . No, on se je bil že zjutraj natolkel v sosedovi veži. Pa je priletel brglez, lep,

siv, z močnim kljunom. Žalostno je zapel na oboju in se ozrl okoli sebe. Vidi, na deščici so zrna. Zleti, kavsa, zoblje, da je veselje . . . Videlo se je, da je lačen . . . Vmes pa je zdaj pa zdaj žalostno zapel . . .

„Ne bo dobro!“ mislil si je vrabec, a kljub temu skoraj zavidno gledal brgleza . . .

Naenkrat pa je brglez poskočil — prepozno! . . . Padel je raz deščico in obvisel na zanjki. Žalostno je zapel in obvisel molče z navzdol nagnjeno glavo . . . Vrabec pa je nekajkratov prestrašeno poskakal po drogu in gledal pomilovalno na brgleza . . . Po nasprotni strani pa je že plezal sosedov pastir z veselim obrazom po svoj plen . . .

„Same pasti in zanjke!“ mislil si je vrabec in pobegnil na svojo streho, da ne bi videl, kaj se zgodi z nesrečnim brglezom . . . „Ej, vrabca . . .“

Drugo jutro je odjenjal mraz, in pomladansko solnce je še tisto popoldne spravilo sneg z zemlje. Začeli so se pravi mili pomladanski dnevi. Vse se je oživilo. Bilo je petja po drevju, po vrtih in po strehah, da je bilo kaj. Celo naš vrabec je postal včasih dobre volje in zapel kratko in jedrnato svoj:

„Či — či — fi . . .“

Na sadnih vrtih je bilo zdaj mnogo dela. Ni bilo več treba hoditi v vežo k sosеду in se izpostavljati nevarnosti, da ga kavsne petelin ali pa da ga ujemó . . . To je bilo veselja po vrtih! Petje, vpitje, čvrčanje, kričanje in — gostija . . . Velika gostija je bila. Kar si je zaželel želodec, vsega je lahko dobil . . . Včasih je bilo na drevju kot vojska. Kdo bi se ne bil veselil, saj je sijala pomlad? — — —

III.

Največje življenje je bilo na strehi, ko so jeli pari znašati gnezda. Kako letanje in čivkanje! Le poglej! Na strehi obsedi vrabec in se ogleda. Nikjer ne vidi sovražnika, vse se mu zdi varno. Treba je biti previden, da kdo ne zapazi, kje ima gnezdo. Ej, vrabec je previden! Ako se mu torej zdi varno, zleti na vas. Na poti leži kurje pero. Ogleda pero in poskaklja okoli njega. Vidi, da je vse varno. Smuk, pero je v kljunu in skoraj je vrabec zopet na strehi . . . Zopet poskaklja in gleda, če ga kdo ne opazuje. In predno se ti zdi, izgine v strešno luknjo. In tako znosi celo gnezdo in pripravi mehko, gorko posteljco svojim vrabičem.

Tudi naš vrabec je znašal gnezdo s svojo vrabčevko. Mesto si je izbral tam, kjer se spodobi najlepšemu in največjemu vrabcu cele vasi, to je: na vrhu slemena tam, kjer je bil krovec poveznil na pezdír veliko nekoliko ubito skledo. Tam je bilo najlepše in najboljše mesto . . .

To je bilo dela, predno je bilo storjeno vse po volji! A kdo bi rad ne delal, zdaj po leti, ko je solnce gorko in povesod polno zrnja? Saj poje pesem:

Ščinkovček, vrabček,
Malnarjev hlapček,
Dobro se dobro
Njemu godi . . .

Res se je vsem dobro godilo . . . Naš vrabec je bil srečen. Vrabčevka je valila, on pa je skakal po strehi kot na straži. Veselo je pel in zdajpazdaj nekoliko posedel na skledi, pod katero je bilo gnezdo. Morda so se mu vzbudile skrbi za prihodnost. Lačna bo družina, treba bo skrbeti zanjo . . .

A prav tisti čas je hišni gospodar prav pogosto postajal pred hišo in gledal na streho.

„Vražji vrabci ti!“ rentočil je spet, „vso streho mi razkopljejo. Treba bo poslati mačka nanje.“ A sčasoma je opustil gospodar to misel, ker je bila streha itak stara, in v nedeljo se je zmenil s krovcem, da pride pokrivat . . .

Nekega jutra torej je vzbudila vse vrabce, ki so gnezdili na kajzarjevi strehi, krovčeva oseba, ki je z velikim ravnodušjem trgal slamo s strehe . . . Naš vrabec je obstal vrh strehe. Spomnil se je na nekaj groznega. Lansko leto je gorela koča v spodnjem delu vasi. Bilo je prav ta čas. In ko so gorele strehe, zgorela so ž njimi vred vsa gnezda . . . Vrabci so zbežali na bližnje strehe in drevesa in gnali jadikajoče čivkanje . . .

Tudi danes je bilo tako. Boljinbolj se je krovec bližal vrhu. Vrabci so skakali po vrhu strehe in v skrbi pričakovali, kaj bo. Krovec je prišel do prvih gnezd, zgrabil je s slamo vred gnezda in jih pometal na tla . . . Vrabčevke so preplašene zbežale iz njih. V nekaterih gnezdih so bila pač šele jajčka, v drugih še negodni mladiči. Otroci so čakali spodaj in jih z veseljem sprejeli. Od nekod je prilezel maček, potuhnjeno podvil rep in čakal na ljubljeni plen . . .

Naš vrabec je bil kot brez uma. V gnezdu so bili negodni mladiči, ki so komaj dobili prvi puh. Kaj, če jim ne prizanese neusmiljeni krovec?

Krovec je prišel do sklede. Ravnodušno je snel skledo, izpod nje pa je zbežala prestrašena vrabčevka . . . Krovec je odložil skledo na stran, prijel je čop slame in jo z gnezdom in mladiči vred spustil na tla . . . Vrabec je žalostno začivkal in pobegnul s strehe na najbližnje drevo. Menda nití videl ni, kako je planil maček po njegovih mladičih . . .

Kaj naj še povem? . . . Grozno je to zadelo vrabca. Ves dan je posedal po vaških strehah, za njim pa je letala vrabčevka z otožnim čivkanjem. Sreča je bila uničena . . . Poletje je bilo lepo. Žita in prosovi so lepo kazali. Skopi sosed Zaplotnik je postavil v proso narejeno strašilo, a vrabci so se malo menili zanje. Največkrat je sam prišel in podil vrabce iz prosa . . .

No, našega vrabca ni bilo zraven. Na kajzarjevi koči je bila nova streha in nova skleda, a naš vrabec se ni brigal za njo. Posedal je klavarno po drevesih in ni se mu ljubilo nič in nič.

Nekoč so ga pobrali zjutraj pod streho . . .

J. E. Rubin.



Ko zvoni . . .

Sličice iz kmetskega življenja.



se še spi in sanja. Na vzhodu se poraja zlata zora in rdeči jasni nebesni svod. Zvezdice vztrepetavajo in pobledevalo druga za drugo. Proti zapadu pa veslá blede luna in hiti, da tem preje skrije zaspani obraz nadležni zarji. Le-tá se ji pa smehlja in vstaja za gorami v zlati obleki . . .

Tedaj pa se zaziblje gori v zvoniku veliki zvon. Slovesno se oglasé njegovi odmevi in se razlijejo po tihí sanjajoči vasi in budé kmetiča na delo. Iz one hiše tam pri cesti se že sliši zamolklo govorjenje — gospodar moli „Angelsko češčenje“ in prosi dobrotljivega Stvarnika, naj rosi čez dan blagoslov na njegovo hišo in njegovo delo, ker „prazno je delo brez sreče z nebes“. Skoro nato zaškripljejo vežna vrata. Gospodar stopi na dvorišče in se ozre na nebo. Ugiba, kako bo kaj čez dan vreme, ter hkrati pokliče hlapca. Le-temu se pa ne ljubi kar namah vstati, ker se je jedva vrnil s ponočevanja in ga je komaj spanec zazibal v sladke sanje. A ne pomaga nič — biti mora, ker dan je že odzvonilo, petelini pojó, vas se oživlja in s konca vasi se že čuje drdranje. Orat gredó. No, tudi hlapec naposled prihlača zaspano na dvorišče in skoraj se z gospodarjem odpelje na polje . . .

* * *

Solnce je prehodilo polovico svoje odločene dnevne poti in pripeka z vso silo na zemljo. Na polju se trudi kmetič v potu svojega obraza in obdeluje zemljo, da bi mu rodila obilen sad. V zvoniku pa se zopet ogласi zvon in njegov opominovalni glas se razlije čez vas in plan. Kmetič pobožno sname pokrivalo z glave in moli, moli za srečo in blagoslov božji . . .

* * *

Temni, težki oblaki se dvigujejo izza gorâ. Od daleč se čuje zamolklo gromenje, ki postaja jačje in jačje. Nevihta se bliža. Vse naokrog je postalo tiho. In ta molk je težek, usoden.

Boji vse šibe se grozeče . . .

In delavci in ženice hité s polja, da ubeže preteči nevihti. Doma pa gospodinja sežiga oljične vejice. Proseče plavajo lahni oblački dima proti nebu, noseč s sabo mnoge vzdihne in prošnje, da bi ljubi Bog odvrnil grozečo nevarnost. Nevihta se bliža in bliža, bliski švigajo po nebu, da je groza. Tedaj pa zadoni iz zvonika veliki zvon tako turobno, tako proseče. In družina se zbere v hiši in moli, moli presrčno:

„Zanesi nam, zanesi Bog,

Otmi nas rev, otmi nadlog!“

In dobrotljivi Bog ni gluh za prošnje ubozega kmeta.

In, glej, preteči prej oblak

Na polja vlije dež krotak . . .

* * *

Solnce je zašlo za gore. Nad polje in vasi pada komaj vidno tiha noč. Iz cerkvenih lin se oglasi zvon, znaneč vernikom „Zdrava Marija!“ Čarobno odmevajo njegovi glasovi po širni dolini. Kmet na polju spet ponižno sname pokrivalo z glave in povzdigne k nebu svojo gorečo molitev, da pozdravi nebes Kraljico.

Od nekje se oglasa kravji zvonec, znaneč, da se vrača živina s pašnikov domov. Pastirji pa glasno ukajo in pojó. Njih petju se še pridruži petje veselih ženjic, ki se po trdem delu vračajo k večerji . . .

* * *

Pa dolgost življenja našega je kratka — in še enkrat zadoni z zvonika zvon, a tedaj toli milo, toli žalostno, znaneč, da je preminul „Adamovi sin“. Zopet je eden rešen vsakdanjih težav in nadlog, rešen zemeljskih spon. Ob mrtvaškem odru jokajo sorodniki in znanci, naštevajoč dobre lastnosti umrlega. Duša njegova pa je odplavala proti nebu pred prestol Vsemogočnega, ki sodi vsakogar, kakor je zaslužil . . .

Al. Andrejev.



Dvojna sodba.



esen je že jemala slovo in mrzel veter je bril čez travnike, njive in gozdove. Kmet je bril nasejal ozimino, katera je veselo klila iz zemlje in se začetkoma le malo menila za burjo in mraz. Toda poslednji je pritiskal vedno huje in huje in tudi ozimini je začelo postajati mrzlo. Nekega dne pa je mraz odjenjal, a izpod sivoprepredenega neba so začele padati bele capice, najprej prav poredkoma, zatem pa gosteje in gosteje. Bile so snežinke, ki so zapadle tako visoko, da so temeljito pokrile zeleno ozimino.

Kako je ta zdihovala pod snežno odejo in kako je ječala, kajti jezila jo je temna ječa. „Oh, nesrečni sneg“, tarnala je, „kako si hudoben! Prikrivaš nam zlato solnce in modro nebo.“

Toda sneg je molčal in od dne do dne ga je več zapadlo. Ozimina se je udala nemili usodi, kakršna se ji je dozdevala, in prebila vso zimo pod neprijetno odejo, dokler ni prišla pomlad. Solnce je jelo ogrevati zimsko prirodu in ko je prisopihal na pomoč še celo topli jug, moral se je umakniti sneg. V slovo je slišal same neljube besede, a zopet je molčal.

Prišel pa je na polje kmetič in si ogledal prezimelo žito, ki se je začelo stegovati in si ravnati prej tako hudo obtežene ude. Radosti se mu je svetilo oko in prisrčno se je zahvalil ljubemu Bogu za obili blagoslov. Rekel je pa tudi: „Oh, da smo le imeli letos toliko snega! Mraz je bil to zimo neizrečeno hud in pomoril bi mi bil vse žito, ako bi je ne bil varoval in grel obili sneg.“

Silvester.



Kraljici pomladi.

1. Čigavo pisano je cvetje?

Čigavo pisano je cvetje?
Čigave cvetke so livad?
Čigava rajska ta krasota —
Čigava je, povej, pomlad?

Po logu pevcic sladko petje —
Komu, komu se li glasi?
Komu na trati tam potoček
Tako veselo žubori?

Oj sapice ve lahkokrile,
Postojte tu, da vprašam vas:
Bi li povedati mi znale,
Čemu je ta pomladni kras?

„Ko smo iz ust pomladi zlate
Izšle kot dihi v širni svet,
Smo to dobile naročilo
Od nje za vsak pomladni cvet:

Zakaj je vigred po poljanah
Raztróсила cvetlic morjé?
Zakaj v krasoto se odela
Narava je, li veste vé?

Krasota rajska vse narave
Kraljici vigredi velja,
In le Mariji posvečena
Narave je lepota vša.“

Mirko Z.

2. Spevi Kraljici pomladi.

V tihotnem, senčnem gaju
Že slavček žvrgoli,
V pozdrav Mariji speve
Vesele gostoli:

Ko sapica po trati
Cvetoči zapihlja,
Nebroj cvetlic Mariji
Pozdrave zapahljá:

„O vigredi Kraljica,
Pozdravljena srčno!
Vsi spevi sladki moji
Naj Tvojo čast pojó!“

„O rožica Ti rajska,
Prisrčni čuj pozdrav!
Glej, v slavo Ti cvetimo
Me cvetke teh dobrav!“

Krilatci vsi združili
V gozdčku so se v kor,
V pozdrav Kraljici maja
Zapel je gozdni zbor:

Potoček sredi trate
Skrivnostno žubori,
Med cvetkami pozdrave
Mariji govori:

„Kraljica Ti pomladi,
Oj sprejmi speve te,
Edino v Tvojo slavo
Naj vedno se glasé.“

„Oj majnika Kraljica,
Poglej moj skriti tir,
Naj čiste te vodice
Ti hvalnic bodo vir!“

Iz vse narave čuje
Veselja se odmev,
Pomlad vesoljna peva
Mariji hvalni spev:

„O vigredi Kraljica,
Pozdravljena srčno!
Vsi spevi pomladanski
Naj Tvojo čast pojó!“

Mirko Z.



Ave Maria.

Fotogr. zveza v Monakovem.

3. Oj, deca ti nedolžna . . . !

Morje cvetlic po trati
Mariji v čast dehti,
In v logu pevcev tisoč
Ji speve v čast žgoli.

Potoček sredi trate
Mariji v čast šumljá —
Ž njim peva slavospeve
Ji že narava vsa.

Oj deca ti nedolžna,
O ti človeštva kras,
Naj tebi nem promine
Ta pomladanski čas?

Glej, majnika Kraljica
Te ljubi presrčno,
In ti molčé — naj slušaš,
Ko vsi Ji čast pojó?

Ne, ne! Ti deca zlata,
Le tega ne nikar,
Ne sme osramotiti
Te nerazumna stvar!

Še ti v pomladi svoji
Veselo Ji zapoj,
Da čula tja v nebesa
Marija spev bo tvoj!

Nedolžna srca svoja
V ljubezni Ji podaj,
Da jih nedolžna, čista
Ohrani vekomaj!

Mirko Z.

4. A kaj pa ti, o grešnik . . . ?

Iz vse narave čuje
Veselja se odmev,
Narava prerojena
Glasi pomladni spev.

Po logu in po gaju
Krilatci spev pojó,
Po pisanih poljanah
Cvetlice že cvetó.

In tudi deca nežna
Nedolžnega srca
V pomladi rajski svoji
Že peva srečna vsa.

Kraljici maja pevi
Presladki se glasé,
Mariji v čast in slavo
Čez dol in grič doné.

A kaj pa ti, o grešnik,
Ti cvet ovenjen, strt,
Li ti molčé naj nosiš
Sred duše — črno smrt?

Li ti v veselja času
Edini naj molčiš?
In sredi mlade sreče
Le ti naj se solziš?

Ne, ne! Oj cvet zveneli,
Poziv ta čuj še ti:
Mariji v tužnem spevu
Gorjé srca izlij!

Mirko Z.



In bil je majnik!



Zemlja se je vzbudila iz zimskih sanj. In pogledala je naokrog in govorila: „Pomlad je tu! Napočil je nov dan mojega dolgega življenja. Zdaj bodi moj prvi pozdrav nebes Kraljici.“

In pognala je najlepše cvetke. Priklili so rumeni jegličiči, zadehtela je modra vijolica, oglasil se je beli zvonček, zableščala je bela šmarnica.

In pomladansko solnce je zasijalo najjasneje, najčisteje, najsvetleje.

In ptice so se oglasile in zapele — zapele svoje najlepše, najslajše melodije v pozdrav nebeški Materi.

In bil je majnik.

I.

Lojzek je pasel ovce na Pečeniku. Hudi očem ga je poklical zjutraj zarana ter mu izpustil čredo na pašo. In Lojzek je stopal za ovcami, ki so hitele z drobnimi koraki na pašnik, kot bi se bale, da ne bi prej posušilo zlato solnce srebrne rose. Oven vodnik je stopal pred njimi nekam odsile ponosno. V svesti si je bil, da sledi glasu njegovega zvonca cela čreda — od belke, ki mu je bila vedno za petami, do liske, ki je že težko nosila breme svojih let. Mogoče si je v svoji prevzetnosti celo domišljeval, da mu sledé zaradi njegovih umetnozavitih rogov.

Na vrh Pečenika je gnal Lojzek. Tam ga je pozdravilo najprvo vzhajajoče solnce, tam mu je najprej ogrelo veliko skalo, da ga ni zeblo v bose noge.

Čeda je začela trgati sočno travo. Mlada jagnjeta pa so poskakovala okrog svojih mater. Tupatam se je to ali ono oddaljilo preveč od matere. Zabeketalo je glasno in žalostno. Oglasila se je mati in ga poklicala k sebi.

V senčnati strani našega Pečenika se razprostira gozd. Vsakovrstno drevje brstí in zelení v njem. Vitka hoja in visoka smreka se spenjata proti nebu. Poleg njiju stoji mogočen hrast. Smejé se gleda vrhove svojih sosedinj, češ: Napuh hodi pred padcem. No in prav ima. Vedno izgine kaka hoja, smreka — saj tak les se pri kmetijstvu vedno rabi — on pa stoji že dolgo, dolgo vrsto let. Le kedar je kaj posebnega doli v vasi, izgine tudi kak njegov tovariš. Pred dvema letoma n. pr. je izgubil sosed — možila se je Debeljačeva Anica. In oče Debeljač so hoteli dati hčerki hrastovo skrinjo — vsak oče ni mogel dati kaj podobnega.

Poleg hrasta pa je stalo grmičevje. In ko je potegnil veter, pripognile so se tanke veje in šepetale: Bučal je hud vihar in rval drevesa. Me smo se pa pripognile, sklonile smo se k materi — saj v krilu roditeljev je varen vsakdo — in vihar nas ni podrl. Mogočni hrast je poskušal kljubovati — a vihar je podvojil svoje sile, podvojil svojo moč — naposled pa

vzdihnil in pal na zemljo. Ni se vzdignil več. Grmičevje je hotelo nagajati svojemu sosedu.

Pod grmovjem pa so dehtele novovzvele šmarnice. Beli, prav beli so bili njihovi cveti — obdajala sta jih po dva dolga zelena lista. Prav mnogo jih je bilo. In Lojzek je vedel zanje. Sklenil jih je natrgati velik šop in nesti domov sestri Marici. Ona zna napraviti lepe šopke — in postavila jih bosta pred Marijin oltar.

Solnce je bilo že prekoračilo poldan.

Pastir je pogledal po čredi — vse se je paslo. Zavrisnil je ter hitel v gozd, da nabere šmarnic. In trgal jih je, dolgo trgal. Na uho so mu prihajali glasovi zvonca. Vedel je torej, čreda se ni izgubila. In trgal je dalje.

Doli pod njim pa se je izgubljal v zemljo potok. Globok prepad je bil. Šumé in pené se je padala voda v prepad odskakovaje od skal.

V roki je držal Lojzek šop dehtečih šmarnic. Opazoval jih je in se držal na smeh.

Ali zarana je vstajal Lojzek. Mlad človek pa potrebuje spanja. Kaj čuda, če so mu začele lezti oči skupaj, da se je glavica nagnila in se nastonila na mehki zeleni mah. Zaspal je sladko — veje mogočnega hrasta so branile pogled radovednim solnčnim žarkom, ki so hoteli vedeti na vsak način, kam se je izgubil pastir od ovac.

Ni varno ležati na strmem bregu. Človek leze vedno niže — posebno otrok.

Lojzek je spal. V roki je držal šop šmarnic. Ali imeti je moral živahne sanje. Ni ležal dosti na miru. Vedno se je obračal in lezel niže k prepadu. In naposled je zmanjkalo tal — voda je zašumela, po Pečeniku pa se je razlegal obupen klic — in Lojzek je zginil v prepadu. In šmarnice je odnesel seboj

In ko bodo sodnji dan vstajala telesa — prišel bo tudi Lojzek in v rokah bo držal šmarnice. In mogoče stopi k Mariji in ji reče: „Natrgal sem jih bil na Pečeniku, da bi Ti okrasil oltar. Vzemi jih in govori milostno besedo zame.“

II.

Črna vrana je letela nad tamnim gozdom po Pečkovcu. Spoznala je, da bode treba kmalu valiti — saj je pripekalo solnce že gorko, in bukve so že zelenele — in začela je iskati, kje bi si postavila gnezdo. Čisto priprostege si bode naredila, saj umetnega ne zna. Hotela je zagledati ono hojo, kjer je valila lani, ono hojo, kjer je bila sama izvaljena predlanskim. Ali ni je mogla dobiti. Le porobek je kazal mesto, kjer je stalo kdaj ponosno drevo.

Oče Smukovec so jo bili posekali že sredi posta. Tako-le so rekli: Človek nikoli ne vé, kaj pride, kaj ga še čaka. Ali, da je kaj lepih desk pri hiši, je vedno dobro. In posekali so hojo, prežagali jo in pustili, da so se hlodi nekoliko osušili, spomladi pa so jo peljali na žago. Sedaj so se sušile že deske ob kozolcu na vrtu. Še celo na staro hruško so bili na-

slonili eno. Senica, ki je imenovala ono hruško svojo zibko in svoj dom, je letala nekako boječe okrog nje, skrbeča, se-li ne bode priplazil morda po deski pisani maček in odnesel njenega zaroda.

Pri oknu Smukovčeve hiše pa je slonela Dorica. Otožno je zrla pred se. Vesela narava ni vzbujala veselja v njenem srcu. Rdeči žarki niso rdečili njenih lic — v solnčnem svitu je bila videti bleda barva še bolj rumenkasta.

Zdajpa zdaj je pogledala na oltarček, ki je bil v kotu. Od tedaj, ko je hodila še v šolo, pa do sedaj je bil vedno lepo okrašen. Marijin kip je stal v sredi, ob straneh pa sta klečala dva kerubina, okrog vsega pa so bile posode, v katerih so dehtele spomladi, poleti, jeseni sveže cvetlice, v mrzli zimi pa so stale notri umetne cvetke, lepo barvane — a ne dehteče.

Tudi letos, posebno sedaj, ko je bil lepi maj, je bil oltarček lepo okrašen. Letos sicer ni mogla sama nabirati šmarnic, vijolic . . . , natrgal jih je bil brat Jožek — a moški za cvetlice nimajo tako dobrega okusa kakor ženske. Ni znal izbirati najlepših kakor ona, vendar tudi iz teh je napravila lepe šopke.

In ko je pogledala na svoj oltarček — razveselilo se ji je oko. Zrla je v svetilko, ki je plapolala pred Marijino podobo. Zubelj je plapolal, kot bi hotel ugasniti. In Dorica ga je gledala, kot bi se bala, da z zubljem ugasne tudi njeno življenje.

Da, njeno življenje je viselo na drobni nitki. Zdravnik je odhajal vedno temnega obraza. Oče Smukovec so ga čakali pred hišo, a on je zmigaval z rameni . . .

In Dorica je vedela, kaj jo čaka. In njene duše se je lotil obup, kakor se loti obup mladega srca, ki zre v oči gotovi počasni smrti . . .

In pokleknila je pred Marijino podobo, sklenila roke, v oči pa ji je silila gorka solza, ki je privrela tam od srca.

Ustne pa so šepetale molitev: „Usmiljena Devica in Mati, ako je Tvoja volja, izprosi mi ljubo zdravje! V zahvalo hočem obleči vijoličasto obleko, prepasati se hočem s pasom, pokriti glavo z belim, velikim pokrivalom. Streči hočem bolnikom. Usliši me, o Mati! — Ako pa moram umreti, dodeli, da umrem tedaj, ko Ti obhajaš svoj najlepši mesec.“

Dolgo je klečala pred Marijino podobo. A ni ji odleglo.

V posteljo je morala. In sobe ni več zapustila. Tako-le k oknu je še sedla včasih, da so jo pogreli solnčni žarki.

Naposled je morala ostati vedno v postelji. Zaman jo je klical vun v prosto naravo, ali vsaj k oknu, lepi maj.

In naposled . . .

Oče Smukovec so šli na vrt — rdeči od joku — in prijeli so ono desko, ki je slonela ob hruški, vsled katere je imela živa senica toliko skrbi. In z njimi je prišel mizar, in merila sta. In zračunila sta, da bo treba treh tako dolgih desk, kakor je ta — rabile bodo namreč v polovicah — in še dveh kratkih, okroglastih . . .

V sobi pa so gorele sveče: svetlile so Dorici, ki je imela zaprte oči, zaprte za vedno . . .

* * *

Na pokopališču, kjer je počivala Doričina mati, letos niso cvetele tako lepe cvetke kakor druga leta. Nikdo jih ni zalival.

In začele so povpraševati, kje je Dorica. In oglasila se je velikonočnica, ki je rastle ob grobu: „Ali niste videli, da so jo zakopali tu poleg?“

„Ah, ti ne veš pravega, ker gledaš vedno v tla. Jaz sem videla, kako sta jo peljala dva krilatca v nebo. Prav daleč so že prišli in tam se je odprlo nebo, in Dorica je objela svojo mamico, ki jo je čakala z lepo gospo pri vhodu. Nato je pokleknila pred lepo gospo, in videlo se je, da se ji zahvaljuje. Več nisem videla.“ Tako je govorila marjetica.

„Kedaj je bilo to?“ vprašala je velikonočnica.

„V majniku je bilo!“ In marjetica je zganila vijoličasto-rumenkasto čašico in se je zamislila . . .

Selko.



Davna pravljica.

Zapisal: F. S. Pavlétov.



Bilo je pred davnim, davnim časom. Ondaj, ko so se po velikih gozdovih razlegali še mogočni glasovi lovskih rogov.

Po obraščenih hribih se je dvigalo izza starikavih hrastov, izza stoletnih lip sivo, mogočno zidovje gradov.

Na gradu, ki se je dvigal nad planinsko ravnino, gori nad Cerjem, je živel mlad grofič, sin plemenitega, odličnega junaka.

In ta grofič je bil len, od sile len.

V prostrani viteški dvorani so baje podobe pradedov vedno sramežljivo zamižale, kadar je šel ta slabič mimo. In kadar je zavel veter skozi dvorano, tedaj se je slišalo kot jedno mrmranje močnih jeklenih oklepov, ki so čakali krepkih junakov, da jih zopet oblečejo.

A grofič se ni zmenil za to mrmranje.

Mesto meča vzal je sokola-lovca in šel z njim na lov. Po goščavah, po ravninah je hodil in pobijal mesto Turčinov — srne.

Včasih pa še tega ne. Najčesče je legel pod hrast v mehko mahovje in leno sanjaril.

To je bilo tedaj, ko so k hišam prihajale še vile rojenice, stale ob zibelki in ščitile novorojene otroke.

In tudi temu grofiču je bila vila za botro. Rada ga je imela in mnogo daril mu je podarila — — —

* * *

Bilo je meseca majnika.

Cvetka pri cvetki: modrooki zvončki, rdeči, rumeni naprsteci, bele jagode, visoka trava, drugo poleg drugega.

Nad njivami pa se je razlivalo zlato solnce, vroča tišina, in prijeten, skrivnosten vonj.

Raznobarvani metulji so letali nad cvetkami in jih poljubljali, pa ptice so žvrgolele in gostolele.

Grofič je prišel s svojim sokolom na lov.

A dokaj se mu ni ljubilo. Najrajši bi bil kar legel v travo in zadremal.

Tedaj pa se je dvignila pred njim njegova krstna botra, gozdna vila, v beli, v solncu žareči se obleki.

„Sinko! Povej mi željo svojo! Vse, kar hočeš, kar želiš! Glej, ponujam ti telesno moč in krepak meč. Ž njim boš vojske vodil, zmagoval. — Tudi dam ti, ako hočeš, obilen lov; dam ti zlata, biserov, srebra. Povej, izrazi željo svojo.“ —

A mladi grofič ni premišljal. Ni se mu ljubilo.

„Spal bi, spal, kar najrajši tu v tem mahu ob studencu dolgo, dolgo let.“

„Pa spavaj dvajest let! In ko bo minulo, te prilično zbudim.“

Dotaknila se ga je s palico, in njeno obličje je izražalo nevoljo.

In studenec je prenehal žuboreti, cvetke so kimale z glavicami, ptice na vejah so pospale — — vse je spalo.

Leta so minevala, dvajset, trideset, petdeset, sto — — in izginjala v večnosti. Leni grofič je spal v gozdu. Vila je pozabila svoje obljube, ali pa mogoče ga ni hotela zbuditi? —

Vendar gozd ni mogel vedno spati.

Prišle so nevihte, gromenje, bliski, treski in ti so vzbudili spečo naravo.

Zaspano je dvignil tudi leni grofič trepalnice in pogledal.

Ves je bil obraščen s trnjem, dragocena obleka mu je segnila, brada, dolga brada mu je zrastle in osivela, sivi lasje so se mu zmešano spuščali po hrbtu.

Vstal je.

Njegovi tresoči se prsti so se oklenili palice in šel je iz gozda. Šel je po poti do gradu — do gradu . . . Pomane si oči.

Le razvalina, kup kamenja je pričal o nekdanjem gradu.

Sedel je na kamen in zaplakal.

Tedaj pa je prišla gozdna vila, stopila tik pred njega, pa s prstom pokazala na kamen z napisom:

„Kdor je len, je mrtev;

Le delo je življenje,

Nit rešilna tvoja.“

Strmel je v napis in plakal za izgubljenim življenjem.





Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

35. Robato poleno se rado vname.

Zdi se mi, da niti ne razumete vsi, zakaj se robato poleno rado vname; kako bi mogli šele prav razumeti pregovor sam. To ste gotovo že večkrat opazovali, da se tenka trska najrajše prižge in tudi najrajše gori; niste pa menda še pomislili, zakaj. — Da sploh more kaj goreti, je treba, da ima dovolj zraka v bližini in da se dovolj razgreje. S plamenom pa goré v obče le take reči, ki se po vročini sproti vsaj deloma izpreminjajo v gorljivi plin, sličen plinu, ki se kuha v plinarnah v veliki množini. Tenka trska torej zato tako rada gori, ker se razgreje po večjem prostoru hkrati in dobiva mnogo zraka, da se hitro napravlja gorljivi plin. Debel les pa se zato noče vneti in goreti, ker se razgreje le na majhnem prostoru, do katerega prihaja zrak; torej se le počasi snuje in zažiga plin. Robovi robatega polena so pa slični trskam, torej hitreje napravljajo vnetljivi plin in se hitreje vžigajo. Da vam bo bolj jasen pregovor, moramo pomniti tudi še to, kako se obdelujejo robata polena, da so okrogla in gladka. Treba jih je namreč obtesavati in gladiti.

Tudi človek, ki je neveden in slabo vzgojen, je kakor robato razkavo poleno n e o b t e s a n , n e o l i k a n . Nemci pravijo: „n e p o o b l a n“. Do takega zanemarjenega človeka imajo razne strasti večjo moč, ker se jim ne zna in noče ustavljati. Vsaka reč ga razjezi in stogoti, ker se ni učil jeze krotiti; odtod mnogi pretepi in poboji pri takih neolikancih. Udaja se nezmernosti, ker se ni učil zatajevati samega sebe. Premaga ga kaj lahko tudi najnevarnejša strast — nečistost, ker premalo vpliva nanj strah božji itd.

Pregovor: „Robato poleno se rado vname,“ vas torej uči, kolika dobrota je za človeka dobra krščanska vzgoja in olika.

Rebus.

(Priobčil „Internus“.)



Šaljiva vprašanja.

1. Kako se dokaže, da ima smrt enak konec kakor ves svet?
2. Kaj je v sredi meseca?
3. Katera noč je najbolj svitla?

(Rešitev in imena rešilcev prih.)

Listnica uredništva.

Slavko Slavič: Par črtic smo že priredili, pesmice pa pridejo polagoma na vrsto. — Rajko Rajev: Tudi o teh pesmicah žal — ne moremo izreči drugačne sodbe: misli, stokrat

prepete, v prav delavniški obleki. Idite iskat novih idej! Za vse je svet dovolj bogat... — Budislav: Pač, ko bi bila še oblika malo bolj opiljena, glavne misli so dobre. Prilичno še sami vzamemo pod pilo. — T a r a s V a z i l j e v : Srčna hvala! Da ni šlo vse pod tisk, je vzrok ta, ker smo s pomladnim cvetjem odsile preobloženi. Vemo, da nam ne zamerite, če jih nekaj odložimo na prihodnjo vigrad. — B r e z a v š č e k : Smo prebrali. „Sestrici“ sta pač boljši kot „komisar“. Že porabimo prilično. — I. N o v a k : Vaše tudi, dasi se nam vidi opis nekam preveč razblinjen.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.